

Ruim baan voor kennismigratie uit derde landen

*Standpunt van Belgische kennisinstellingen over het verblijf en de tewerkstelling
van onderzoekers en studenten uit derde landen*

Aanbevelingen voor het optimaliseren van regelgeving

Wetenschappelijk onderzoek en academisch hoger onderwijs situeren zich niet enkel binnen de grenzen van één land of één regio. De internationale context is vandaag de dag een gegeven. Tevens zijn mobiliteit en internationalisering intrinsieke kenmerken van het academisch onderwijs en onderzoek.

Binnen de groep van buitenlandse onderzoekers en studenten nemen deze uit niet-EER-landen, de zogenaamde derdelanders, een bijzondere plaats in. In tegenstelling tot EER-onderdanen die, op basis van vrij verkeer van personen, in andere EER-landen kunnen verblijven, studeren en werken, zijn hun verblijf en tewerkstelling onderworpen aan strengere wetgeving.

In voorliggende nota worden, op basis van praktijkervaring, aanbevelingen geformuleerd teneinde, bij te dragen aan de implementatie van een efficiënte en soepele regelgeving die tegemoetkomt aan de eisen en wensen van de overheid, die kennisinstellingen maximaal responsabiliseert en tevens een helder kader biedt aan studenten, onderzoekers en hun gastinstellingen. In de nota worden niet alle knelpunten inzake mobiliteit van onderzoekers en studenten opgenomen. Er wordt gefocust op de topics: verblijf en tewerkstelling.

De auteurs van voorliggend rapport wensen hun appreciatie uit te drukken voor de ondersteuning van alle overheidsadministraties bij het gericht zoeken naar oplossingen in individuele gevallen.

Samenvatting

Kennismigratie betreft in essentie de bijdrage die door hoogopgeleide migranten wordt geleverd aan de kenniseconomie. De Europese Unie reikt, aan de hand van een aantal bindende richtlijnen, de fundamentele principes aan om kennismigratie zo flexibel en efficiënt mogelijk te laten verlopen teneinde, de Unie en haar lidstaten zo competitief mogelijk te maken.

In almaar toenemende mate is internationale mobiliteit een wezenlijk onderdeel geworden van studie én onderzoek. Het is verweven en verankerd in de hedendaagse hogeronderwijs- en onderzoekscurricula. In deze zeer competitieve kennisomgeving moeten gastinstellingen zeer snel kunnen schakelen bij het aantrekken van studenten en onderzoekers. Elke vertraging ten gevolge van administratieve en wettelijke obstakels leidt tot een verminderde slagkracht, en hypothekeert de wetenschappelijke ambitie en onze internationale aantrekkingskracht.

Het vergemakkelijken van de mobiliteit van studenten en onderzoekers uit derde landen is dan ook een eerste absolute prioriteit. Daarbij dient gestreefd te worden naar een maximale administratieve vereenvoudiging: zowel voor onderzoekers en studenten die van buiten de EU naar België komen voor een opleiding, al dan niet ingebed in een vast uitwisselingsproject; als voor academische kenniswerkers die reeds actief zijn in één van de EU-lidstaten en tijdelijk naar België komen om hun studies en/of onderzoek verder te verrijken en te verfijnen.

Na afstuderen en/of na het afronden van een onderzoeksproject, zijn buitenlandse studenten en onderzoekers in principe beschikbaar voor onze arbeidsmarkt. De huidige verblijfscontext laat die doorstroom echter amper toe. Het optimaliseren van toegangen tot onze arbeidsmarkt voor deze hoogopgeleiden is dan ook de tweede prioriteit van dit rapport.

Op korte termijn biedt de door de EU-richtlijn 2016/801 verplichte implementering van een zoekjaar voor hoogopgeleide derdelanders soelaas. Tijdens het zoekjaar zou een tijdelijke maar ongelimiteerde toegang tot de arbeidsmarkt kunnen toegelaten worden. Dat kan voor alle belanghebbenden een oplossing zijn voor een mogelijke en vlotte doorstroom tot de Belgische arbeidsmarkt. Daar het zoekjaar beperkt is in tijd, maar tegelijkertijd wel ongelimiteerd is wat betreft de toegang tot de arbeidsmarkt, laat ze een kwaliteitscontrole toe die voordelig is voor iedereen: student, onderzoeker, werkgever, kennisinstelling én overheid.

Daarnaast zou het maximaliseren van het gebruik van het wetenschappelijk visum op basis van de gastovereenkomst, die reeds in 2007 succesvol werd ingevoerd, vele voordelen bieden. De gastovereenkomst functioneert tot ieders tevredenheid zeer goed. De kennisinstellingen vragen dan ook om, naar de geest van de aanbevelingen in de EU-richtlijnen, de gastovereenkomst maximaal uit te breiden. De voordelen hiervan worden nu al aangetoond: minder lange administratieve doorlooptijden, en een vermindering van de werkdruk bij de overheidsadministraties door een verhoogde responsabilisering van de gastinstellingen waarbij deze zich engageren om borg te staan voor de onderzoekers.

Het wetgevend kader moet het kennismigratiebeleid daarom maximaal aanmoedigen en ondersteunen. Hiervoor moet optimaal gebruik worden gemaakt van de flexibiliteit die de Europese richtlijnen ons bieden. Als kennisinstellingen dringen we aan op een actief retentiebeleid waarbij ook gekeken wordt naar buitenlandse, niet-EER-studenten en -onderzoekers om de hoge nood aan kennisintensieve jobs in te vullen.

De Europese Unie onderkent reeds lang het belang van kennismigratie

De Europese Unie reikt aan de hand van verschillende richtlijnen (zoals: 2004/114/EG ¹, 2005/71/EG ², 2011/98/EU ³ en 2016/801 ⁴) de fundamentele richtsnoeren aan om kennismigratie zo flexibel en efficiënt mogelijk te laten verlopen. De EU-richtlijnen zijn opgesteld om de Europese Unie zo competitief mogelijk te maken. *Mede door migratie van buiten de Unie kan de Unie de beschikking krijgen over hooggekwalificeerde personen, en met name studenten en onderzoekers uit derde landen worden steeds vaker gevraagd. Deze personen spelen een belangrijke rol bij de formering van de belangrijkste troef van de Unie – het menselijk kapitaal – en daarmee de totstandbrenging van slimme, duurzame en inclusieve groei, waardoor zij bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Europa 2020-strategie (2016/801, 3).*

De ambitie van Europa om aan de kennisnaden tegemoet te komen is zeker niet nieuw. In maart 2000 werd de strategie van Lissabon aangenomen. Streefdoel was om Europa om te vormen tot de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld. *De Europese Raad heeft de Raad en de Commissie verzocht om ...: maatregelen te nemen om tegen 2020 de hinderpalen voor de mobiliteit van onderzoekers in Europa te verwijderen en om onderzoekstalent van hoge kwaliteit in Europa aan te trekken en te behouden (conclusies van de Europese raad van maart 2000, Lissabondoelstellingen, 13).*

Uittreksels uit de preambules van genoemde richtlijnen in uitvoering van de Lissabon-ambitie illustreren deze visie, en geven aan welke modaliteiten en schikkingen noodzakelijk zijn om kennismigratie optimaal te faciliteren.

De bevordering van de mobiliteit van onderdanen van derde landen die voor studiedoeleinden naar de Gemeenschap willen komen, is een essentieel onderdeel van deze strategie (2004/114, 6).

Dat studenten in beginsel onder de in deze richtlijn gestelde voorwaarden tot de arbeidsmarkt worden toegelaten, zou een algemene regel moeten zijn (2004/114, 18).

Door de lidstaten erkende onderzoeksinstellingen moeten met onderdanen van derde landen een gastovereenkomst kunnen sluiten voor het uitvoeren van een onderzoeksproject. Indien aan de voorwaarden voor toegang van verblijf is voldaan, verstrekken de lidstaten vervolgens op basis van deze gastovereenkomst een verblijfstitel (2005/71, 14).

De invoering van één enkele aanvraagprocedure die leidt tot een gecombineerde titel, die zowel een verblijfs- als een arbeidsvergunning omvat, in het kader van één administratieve handeling, zal bijdragen tot de vereenvoudiging en harmonisering van de regels die thans in de lidstaten van toepassing zijn (2011/98, 3).

Met deze richtlijn wordt beoogd een antwoord te geven op de in de uitvoeringsverslagen van de richtlijnen 2004/114/EG en 2005/71/EG vastgestelde noodzaak om de geconstateerde tekortkomingen te verhelpen, voor meer transparantie en rechtszekerheid te zorgen en een samenhangend rechtskader te bieden voor diverse categorieën van derdelanders die naar de Unie komen (2016/801, 2).

Het openstellen van de Unie voor derdelanders om in de Unie onderzoek te verrichten maakt ook deel uit van het vlaggenschipinitiatief Innovatie-Unie. De totstandbrenging van een open arbeidsmarkt voor onderzoekers uit de Unie en uit derde landen is tevens aangemerkt als belangrijk doel van de Europese Onderzoeksruimte, een eengemaakte ruimte met vrij verkeer voor onderzoekers, wetenschappelijke kennis en technologie (2016/801, 8).

Om de toegang van derdelanders die een aanvraag indienen met het oog op het verrichten van een onderzoeksactiviteit in de Unie gemakkelijker en sneller te kunnen regelen, dienen de onderzoeksinstellingen een

sleutelrol in de toelatingsprocedure toebedeeld te krijgen, ... Onderzoeksinstituten, die de lidstaten vooraf dienen te kunnen erkennen, dienen met derdelanders ofwel een gastovereenkomst of een contract te kunnen sluiten voor het uitvoeren van een onderzoeksactiviteit. Indien aan de voorwaarden voor toegang en verblijf is voldaan, dienen de lidstaten vervolgens op basis van deze gastovereenkomst of contract een vergunning te verstrekken (2016/801, 9).

Onderzoekers en studenten die vallen onder uniale of multilaterale programma's met mobiliteitsmaatregelen of -overeenkomsten tussen twee of meer hogeronderwijsinstellingen dienen het recht te hebben op vergunningen voor minstens twee jaar, mits zij aan de desbetreffende toelatingsvoorwaarden voor die periode voldoen (2016/801, 51).

In het kader van het streven naar een toekomstige hooggekwalificeerde beroepsbevolking dienen studenten die in de Unie afstuderen de mogelijkheid te hebben om gedurende de in deze richtlijn bepaalde periode op het grondgebied van de lidstaat te blijven om de arbeidsmogelijkheden te verkennen of een bedrijf op te richten. Ook onderzoekers dienen die mogelijkheid te hebben wanneer zij hun onderzoeksactiviteit overeenkomstig de gastovereenkomst hebben afgerond (2016/801, 53).

Een lidstaat die een erkenningsprocedure voor onderzoeksinstituten heeft ingesteld overeenkomstig artikel 9 moet aanvragers vrijstellen van het overleggen van een of meer van de documenten of bewijsstukken als bedoeld in lid 2 van dit artikel of in artikel 7, lid 1, onder c) [ziektekostenverzekering], d) [retributiekost] of e) [voldoende middelen] en in artikel 7, lid 2 [adres], indien het derdelanders betreft die door erkende onderzoeksinstituten wensen te worden ontvangen (2016/801, art. 8.3).

Onderzoekers mogen, in overeenstemming met het nationale recht, naast hun onderzoeksactiviteiten lesgeven. De lidstaten kunnen een maximaal aantal uren of dagen voor het lesgeven vaststellen (2016/801, art. 23).

Ook België is pleitbezorger van kennismigratie

De Europese richtlijnen werden tot vandaag door de federale en gewestelijke overheden geheel of gedeeltelijk omgezet in wetgeving naar Belgisch recht. In uitvoering van richtlijn 2005/71 voerde België reeds in 2007 het zogenaamde wetenschappelijk visum in, waarbij een gastovereenkomst wordt afgesloten tussen een erkende onderzoeksinstituten en een buitenlandse onderzoeker. Een volgende stap was de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2011/98/EU, die de gecombineerde werkvergunning in ons land invoerde per 1 januari 2019. De federale omzetting ging gepaard met complementaire wetgevende initiatieven op gewestelijk niveau, bijvoorbeeld:

- In het Vlaams Gewest werd de maximale duurtijd van de toelatingen tot arbeid verlengd naar maximum 3 jaar voor hooggeschoolden, leidinggevend, navorsers en onderzoekers, in plaats van de eerder geldende beperking tot 12 maanden. Hooggeschoolden kunnen voor onbepaalde duur toegang tot de arbeidsmarkt krijgen, nadat ze hier 4 jaar gewerkt hebben ⁵.
- In het Waals Gewest is de trend dezelfde: Voor hooggekwalificeerd personeel is de maximale duur van de toelating tot de arbeidsmarkt 3 jaar, waardoor wordt afgeweken van het principe van een vergunning van maximaal 12 maanden. Ook in het Waals Gewest krijgen hoogopgeleiden, nadat ze er 4 jaar hebben gewerkt, voor onbepaalde duur toegang tot de arbeidsmarkt ⁶.
- In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedraagt de maximale duur van toelating tot de arbeidsmarkt voor hoogopgeleiden ook 3 jaar. Hooggekwalificeerd personeel kan na 5 jaar een werkvergunning voor onbepaalde duur bekomen ⁷.

Maar, er is dringend meer nodig

De nog niet omgezette bepalingen uit de richtlijnen dienen dringend omgezet te worden naar Belgisch recht. De wetgevende kaders dienen geharmoniseerd te worden. Er dient te worden ingezet op administratieve vereenvoudiging en, om complexe dossiervorming te vermijden, validering van bestaande documenten en procedures. Nieuwe wetgeving dient optimaal afgestemd te worden met alle belanghebbenden, beleids- en bestuursniveaus, en dient aan te sluiten bij procedures die zijn geïmplementeerd om aan de doelstellingen van internationale mobiliteit tegemoet te komen. Het wetgevend kader moet het kennismigratiebeleid maximaal aanmoedigen en ondersteunen. Hiervoor moet optimaal gebruik worden gemaakt van de flexibiliteit die de Europese richtlijnen ons bieden. *Gold-plating* is contraproductief en moet absoluut vermeden worden. Als kennisinstellingen vragen we ook dat België werk zou maken van een actief retentiebeleid, waarbij gekeken wordt naar buitenlandse studenten en onderzoekers om de hoge nood aan kennisintensieve jobs in te vullen.

Hierbij zijn twee inzichten van cruciaal belang: (1) het inzetten op een geïntegreerd economisch migratiebeleid is niet zonder risico, (2) de noodzaak om internationaal toptalent in te schakelen voor de Belgische arbeidsmarkt, dient ten volle erkend te worden.

Geïntegreerd economisch migratiebeleid: ja, maar graag bijzondere aandacht voor onderzoekers en studenten

Wanneer wij de internationale indexen erop naslaan, dan scoort België goed wat betreft globalisering en internationale competitiviteit. De Globale Talent Competitiviteitsindex meet de mate waarin landen in staat zijn om te concurreren voor talent. In totaal zijn 125 landen in het overzicht opgenomen. Sinds 2014 situeert België zich in de top 20⁸. In de Spectator Index 2018 staat België op de eerste plaats in de lijst van meest glocaliseerde landen.

Kennismigratie betreft in essentie: de bijdrage die door hoogopgeleide migranten wordt geleverd aan de kenniseconomie. Op beleidsniveau wordt de specifieke problematiek van kennismigratie vaak in regelgeving gevat samen met andere aspecten en categorieën van het asiel- en migratiebeleid, en dit vanuit de wens om te komen tot een geïntegreerd economisch migratiebeleid. Om als kennisregio de toekomst zeker te stellen op het vlak van concurrentievermogen en innovatiecapaciteit, dient het menselijk kapitaal te worden vergroot. Met een vereenvoudigd en soepel kennismigratiebeleid kan hieraan tegemoet worden gekomen. Een dergelijk beleid is belangrijk voor het imago van België als gastvrij en kennisintensief land.

Internationaal toptalent moet worden ingeschakeld

De Belgische arbeidsmarkt heeft dringend nood aan hoogopgeleiden. Wanneer geen bijkomende maatregelen worden getroffen, dreigt België t.a.v. de concurrenten, een ernstige achterstand als kennisregio op te lopen. Het gaat dus niet alleen om het tijdelijk aantrekken van studenten en onderzoekers. Retentie van dit talent is een strategische noodzaak. Zoals uit de indexen en rankings blijkt, is het gunstige kader in België aanwezig. In de context van kennismigratie dient één en ander te worden gemaximaliseerd.

Vandaag de dag worden veel vacatures niet ingevuld. De vraag naar hoogopgeleide profielen voor de Belgische arbeidsmarkt is bekend. Buitenlandse studenten en onderzoekers staan, na het afronden van de studie- en de onderzoeksopdracht, klaar om deze jobs in te vullen. Deze vorm van arbeidsmigratie begint bij studie- en onderzoeksmobiliteit en eindigt bij de arbeidsmarkt. Om de doorstroom te maximaliseren, dienen barrières te worden weggewerkt. In het VARIO-advies *Internationaal toptalent aantrekken en verankeren*⁹ worden de aandachtspunten in aanbevelingen en actiepunten genoemd:

- Zet in de strategie internationaal toptalent in de hoofdrol, rekening houdend met vier brede factoren: (1) aantrekkelijke loopbanen en werk; (2) aantrekkelijke kennis- en innovatie-infrastructuur; (3) aantrekkelijke leefomgeving; (4) soepel migratiebeleid (aanbeveling 1, actiepunten 4).
- Maak het migratiebeleid voor internationaal hoogopgeleid talent soepel en proactief (aanbeveling 3, actiepunten 2).
- Werk verankeringsstrategieën uit om afgestudeerden en gepromoveerd internationaal toptalent naar de Vlaamse arbeidsmarkt te laten doorstromen (aanbeveling 4, actiepunten 3).

Over de absolute meerwaarde van het aantrekken van (buitenlands) toptalent is er vrijwel geen discussie. Toch is het goed om de meerwaarde aan te tonen.

Wanneer men in het betoog over kennismigratie de buurlanden noemt als regio's met kennisvoorsprong op België of, wanneer in sommige rapporten de kennisachterstand van België ten aanzien van de buurlanden wordt geponereerd, dan kunnen goede voorbeelden inspireren. Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationalisering in onderwijs, heeft berekend dat internationale afgestudeerden jaarlijks netto tenminste € 1,64 miljard bijdragen aan de schatkist.¹⁰ Een duidelijk cijfer.

De dreigende kennisachterstand dient dringend te worden teruggedrongen, de inhaalbeweging t.a.v. onze kennisconcurrenten moet worden ingezet en, de poleposition in de kennisgedreven samenleving van de toekomst moet worden ingenomen.

Bijsturing en/of verduidelijking van de omzettingsregelgeving is nodig

Er moeten procedurevoorschriften worden vastgesteld voor het behandelen van de aanvraag van een gecombineerde vergunning. Deze procedure moet niet alleen doeltreffend zijn en naast de normale werklast van de overheidsinstanties van de lidstaten kunnen worden afgewikkeld, maar zij moet ook doorzichtig en billijk zijn, teneinde de betrokken personen voldoende rechtszekerheid te bieden (2011/98/EU, 5).

De terreinervaring toont aan dat de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2011/98/EU tot heel wat praktische implementatieproblemen en *de facto* rechtsonzekerheid bij de betrokkenen leidt. Hieraan moet minstens worden geredigeerd door bijsturing en/of verduidelijking van de omzettingsregelgeving. De rechtsonzekerheid moet worden weggewerkt.

Volgende punten verdienen bijzondere aandacht en dienen prioritair te worden bijgesteld¹¹:

Om internationaal concurrentieel te blijven als kennisregio moeten de administratieve behandeltermijnen worden verkort en, deze kortere doorlooptijden moeten wettelijk worden verankerd. Dat geldt niet alleen voor verblijfsdossiers van studenten en onderzoekers, maar ook voor de problematiek van gezinshereniging. *Voor een overzicht van de administratieve behandeltermijnen zie ook tabel, p. 8.*

De verblijfsrechtelijke hinderpalen moeten opgelost worden.

Er zijn door de vigerende regelgeving teveel situaties gecreëerd waarbij een tijdelijk verblijfsdocument en/of een verblijfsrechtelijke statuutswijziging van toepassing wordt. Dit genereert niet alleen (opnieuw) bijkomende administratie en kosten maar, in bepaalde gevallen, ook verblijfsonzekerheid. Bovendien laten deze tijdelijke verblijfsdocumenten geen mobiliteit buiten België toe, waardoor er niet kan deelgenomen worden aan congressen en andere wetenschappelijke evenementen in het buitenland.

Mobiliteit dient maximaal te worden gefaciliteerd

Mobiliteit is een wezenlijk onderdeel van studie én onderzoek. Mobiliteit en internationalisering zijn verweven en verankerd in de hedendaagse hogeronderwijs- en onderzoekscurricula. In deze zeer competitieve kennisomgeving moeten gastinstellingen zeer snel kunnen schakelen bij het aantrekken van studenten en onderzoekers. De niet-omzetting van richtlijn 2016/801 leidt ertoe dat Belgische gastinstellingen geen gebruik kunnen maken van maximale flexibiliteit inzake studenten- en onderzoeksmobiliteit. Mede in het licht van de in opbouw zijnde Europese universiteitsnetwerken is dit een bijkomende handicap. De door Europa gefinancierde Europese universiteitsnetwerken zullen op termijn leiden tot geïntegreerde Europese curricula, waarbij studenten en docenten snel zullen moeten kunnen switchen tussen instellingen, opleidingsprogramma's, buitenlandse structuren en contexten. Elke vertraging ten gevolge van administratieve en wettelijke obstakels leidt tot verminderde slagkracht en hypothekeert de wetenschappelijke ambitie.

Er dient gestreefd te worden naar maximale administratieve vereenvoudiging. Ook differentiatie in terminologie waarmee op de verblijfsdocumenten het contractuele type van internationale samenwerking / mobiliteit wordt aangegeven (unilateraal, multilateraal, bilateraal) dient te worden vermeden. Door de structurele verankering van mobiliteit in de kennismigratie, is deze specificatie overbodig.

Het gebruik van de gastovereenkomst dient te worden gemaximaliseerd

Een gastovereenkomst is een overeenkomst die wordt afgesloten tussen een in België erkende onderzoeksinstituut en een onderzoeker, waarin de onderzoeker zich ertoe verbindt een onderzoeksproject uit te voeren en de onderzoeksinstituut zich ertoe verplicht de onderzoeker te ontvangen. De gastovereenkomst werd in 2007 in België ingevoerd en is nog steeds in voege, tot ieders tevredenheid. De manier waarop de gastovereenkomst werd ingevoerd geeft aan dat België overtuigd is van het nut van een *fast track*-procedure.

In het kader van de omzetting van de EU-richtlijnen naar federale regelgeving liggen scenario's ter tafel waarin wordt voorgesteld om de gastovereenkomst te laten inkantelen in de procedure van de single permit (elektronische verblijfskaart die zowel een toelating tot arbeid als een toelating tot verblijf bevat). In dit scenario worden de procedures voor onderzoekers aanzienlijk verzwakt. Dit scenario is nefast voor de concurrentiepositie van België. Wanneer men de gastovereenkomst laat inkantelen in de single permit-procedure, dan zullen de administratieve behandeltermijnen aanzienlijk verlengen (*zie tabellen p. 9*). Door de verlenging van de doorlooptijden zullen buitenlandse onderzoekers kiezen om in andere landen te gaan werken.

De absolute voorkeur gaat naar het maximaliseren van de gastovereenkomst, met daaraan gekoppeld de verhoogde responsabilisering van de gastinstellingen waarbij de instellingen zich engageren om borg te staan voor de onderzoekers, zoals ook binnen de huidige wettelijke context het geval is. Samengevat: De voordelen van niet-inkantelig zijn (1) minder lange administratieve doorlooptijd, hetgeen de kennisconcurrentie ten goede komt; (2) reduceren van de werkdruk bij de overheidsadministraties ¹².

In onderstaande tabel is aangegeven dat niet alleen het voorliggende scenario om de gastovereenkomst te laten inkantelen in de single permit langere behandeltermijnen genereert, maar ook de huidige procedure van de single permit aanzienlijke vertragingen tot gevolg heeft wat betreft de dossieropvolging. Door deze vertraging worden de kennisinstellingen geconfronteerd met ernstige problemen. In deze is het belangrijk om de doelstelling van de Europese richtlijnen in herinnering te brengen. De richtlijnen sturen aan op snellere, makkelijkere, efficiëntere en vereenvoudigde procedures.

1	2	3
dossier	nu: gastovereenkomst	toekomstscenario: single permit o.b.v. gastovereenkomst
nieuw	1 maand (incl. visum)	3,5 maanden (incl. visum)
hernieuwing	1 dag	2,5 maanden

Tabel 1 – administratieve doorlooptijd voor onderzoekers die onder de gastovereenkomst vallen

1	4	5
dossier	tot en met 2018: arbeidskaart	nu: single permit
nieuw	2 – 3 maanden	5,5 maanden
hernieuwing	1 – 2 maanden	4,5 maanden

Tabel 2 – administratieve doorlooptijd voor kenniswerkers die buiten de gastovereenkomst vallen

De vertraging in doorlooptijd (kolommen 3 en 5) is te wijten aan de langere behandeltermijn bij de overheidsinstanties

De scope van de gastovereenkomst dient te worden uitgebreid.

De gastovereenkomst is ingevoerd tot ieders tevredenheid. De kennisinstellingen vragen dan ook om, in het kader van vereenvoudiging van de procedures, en conform de aanbevelingen in de EU-richtlijnen, de gastovereenkomst uit te breiden voor: gedetacheerden (zoals: onderzoekers die door niet-Belgische instanties worden gefinancierd / betaald), gastprofessoren, ZAP (gewoon hoogleraar, hoogleraar, hoofddocent, docent, tenure track docent). Om te vermijden dat administratieve procedures opnieuw moeten worden opgestart, dient de gastovereenkomst tevens te worden geïmplementeerd voor zowel lange verblijven (langer dan 90 dagen) als korte verblijven (max. 90 dagen).

Voer het zoekjaar voor hoogopgeleiden en onderzoekers snel in teneinde buitenlands talent te verankeren

Om hoogopgeleide buitenlandse studenten en onderzoekers aan te trekken en te behouden voor de Belgische arbeidsmarkt, is het belangrijk om een zoekjaar mogelijk te maken ¹³.

Na afstuderen of na het afronden van een onderzoeksproject, zijn buitenlandse studenten en onderzoekers beschikbaar voor de arbeidsmarkt. De huidige verblijfscontext laat die doorstroom amper toe.

Om buitenlandse studenten en onderzoekers de kans te geven een baan te vinden in België of, een eigen onderneming te starten, dient een *verblijfsvergunning zoekjaar hoogopgeleiden* of een *verblijfsvergunning als startende ondernemer* te worden ingevoerd. In Nederland is regelgeving m.b.t. dergelijke verblijfsvergunning geïmplementeerd. Naar Nederlands voorbeeld is het aangewezen om de verblijfsvergunning hoogopgeleiden mogelijk te maken voor: (1) buitenlandse studenten die in België studeerden, (2) buitenlandse studenten die zijn afgestudeerd aan een buitenlandse topuniversiteit, (3) buitenlandse wetenschappelijk onderzoekers die in België onderzoek hebben verricht.

Het zoekjaar kan meteen na afstuderen of na het afronden van de onderzoeksopdracht worden aangevraagd. Naar het voorbeeld van Nederland wordt de mogelijkheid gecreëerd om de verblijfsvergunning voor een zoekjaar binnen de drie jaar na afstuderen aan te vragen. Zo kan een afgestudeerde eerst teruggaan naar zijn / haar land van herkomst en daarna terugkeren naar België. Met de *verblijfsvergunning zoekjaar hoogopgeleiden* kunnen zij een baan vinden als kennismigrant. Met de *verblijfsvergunning zoekjaar hoogopgeleiden* mogen afgestudeerden en onderzoekers tijdens het zoekjaar vrij werken in België.

Er is nood aan heldere communicatie

Asiel- en migratiebeleid is complexe materie. Kennismigratie benoemen en definiëren als onderdeel van dat beleid en, het m.b.t. kennismigratie implementeren van specifieke procedures, vraagt om een doordachte en efficiënte communicatiestrategie. Ervaring leert dat niet alle consulaire posten en niet alle steden en gemeenten op de hoogte zijn van de vigerende richtlijnen. Er zijn voorbeelden bekend van verkeerd toegekende visa en van verstrekte adviezen die in tegenspraak zijn met de door de onderzoekers en de kennisinstelling gemaakte afspraken. Er is dringend nood aan afstemming en consistente behandeling van de dossiers, in alle omstandigheden.

Het is uitermate belangrijk dat via de bestaande informatiekkanalen en via eventueel op te zetten informatieplatformen, richtlijnen en modaliteiten helder worden gecommuniceerd. Tevens is een maximale afstemming tussen de federale overheid en de respectieve gewesten noodzakelijk.

-
- ¹ Richtlijn 2004/114/EG van de raad van 13 december 2004 betreffende de voorwaarden voor de toelating van onderdanen van derde landen met het oog op studie, scholierenuitwisseling, onbezoldigde opleiding of vrijwilligerswerk
- ² Richtlijn 2005/71/EG van de raad van 12 oktober 2005 betreffende een specifieke procedure voor de toelating van onderdanen van derde landen met het oog op wetenschappelijk onderzoek
- ³ Richtlijn 2011/98/EU van het Europees parlement en de raad van 13 december 2011 betreffende één enkele aanvraagprocedure voor een gecombineerde vergunning voor onderdanen van derde landen om te verblijven en te werken op het grondgebied van een lidstaat, alsmede inzake een gemeenschappelijk pakket rechten voor werknemers uit derde landen die legaal in een lidstaat verblijven
- ⁴ Richtlijn 2016/801 van het Europees parlement en de raad van 11 mei 2016 betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van derdelanders met het oog op onderzoek, studie, stages, vrijwilligerswerk, scholierenuitwisseling, educatieve projecten of au-pairactiviteiten
- ⁵ Besluit van de Vlaamse Regering houdende uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, 7 december 2018
- ⁶ Arrêté du Gouvernement wallon relatif à l'occupation des travailleurs étrangers et abrogeant l'arrêté royal du 9 juin 1999 portant exécution de la loi du 30 avril 1999 relative à l'occupation des travailleurs étrangers, 16 mai 2019.
- ⁷ Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 16 mai 2019 modifiant l'arrêté royal du 9 juin 1999 portant exécution de la loi du 30 avril 1999 relative à l'occupation des travailleurs étrangers, en ce qui concerne l'autorisation de travail pour les activités menées dans le cadre d'un transfert intra-groupe, de travailleur saisonnier, de chercheur, de stagiaire, de volontaire, ou dans le cadre de la carte bleue européenne.
- ⁸ 2014, 2015, 2016: 18; 207; 16, 2019: 17
- ⁹ Internationaal toptalent aantrekken en verankeren, VARIO advies nr. 1, november 2017
- ¹⁰ Stayrate van internationale afgestudeerden in Nederland, Nuffic, 2018
- ¹¹ In de paragraaf zijn enkele voorbeelden opgenomen. Een lijst met aandachtspunten is beschikbaar en is onderwerp van verder overleg met de bevoegde (overheids-)instanties.
- ¹² Eerste contacten met de Europese Commissie leren ons dat de EU de inkanteling zeker niet oplegt. Het is aan de lidstaat om de keuze te maken.
- ¹³ Het principe van een zoekjaar is weliswaar ingeschreven in het samenwerkingsakkoord van 6 december 2018 tussen de Federale Staat, het Waals Gewest, het Vlaams Gewest, het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap houdende uitvoering van het samenwerkingsakkoord van 2 februari 2018 tussen de Federale Staat, het Waals Gewest, het Vlaams Gewest, het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap met betrekking tot de coördinatie tussen het beleid inzake de toelatingen tot arbeid en het beleid inzake de verblijfsvergunningen en inzake de normen betreffende de tewerkstelling en het verblijf van buitenlandse arbeidskrachten. De bepalingen over onderzoekers in dit akkoord zijn bij de start van het academiejaar 2019-2020 evenwel nog steeds niet van kracht.